

**ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΕΡΑΓΕΒΟ
ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ**

**ΑΔΙΑΒΑΘΜΗΤΟ
ΚΑΝΟΝΙΚΟ**

Τηλ.: +387 33 560 551

Σεράγεβο, 10 Μαΐου 2022
ΑΠΦ.2210/0030

E-mail: ecocom-sarajevo@mfa.gr

ΠΡΟΣ: Επιμελητήρια, Συνδέσμους, εταιρείες και
Επιχειρηματικούς Φορείς στην Ελλάδα

ΚΟΙΝ.: Υπουργείο Εξωτερικών
-Διπλ. Γραφ. κ. ΑΝΥΠΕΞ
-Διπλ. Γραφ. ΥΦΥΠΕΞ κ. Φραγκογιάννη
-Γραφ. κ. Γεν. Γραμματέα ΔΟΣ & Εξωστρέφειας
-Γραφ. κ.κ. Α' και Β' Γενικών Διευθυντών
-Α3, Β4 Δ/νσεις

Ε.Δ.: Υπ' όψιν του Πρέσβευ

ΘΕΜΑ: Δελτίο «Οικονομία & Εμπόριο στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη», τεύχος Νο. 4/2022

Αποστέλλουμε, συνημμένως, το τεύχος Νο.4 (Απρίλιος 2022) του Δελτίου «Οικονομία & Εμπόριο στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη» που επιμελείται το Γραφείο μας. Το συνημμένο Δελτίο περιλαμβάνει στοιχεία για την οικονομία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, πρόσφατες εξελίξεις εμπορικού ενδιαφέροντος, διεθνείς συνεργασίες, διεθνείς εκθέσεις, προσφορές-ζητήσεις επιχειρηματικής συνεργασίας, ζητήσεις προϊόντων, κλπ. Τα Εμπορικά Επιμελητήρια και οι Επαγγελματικοί Σύνδεσμοι προς τους οποίους απευθύνεται το παρόν, παρακαλούνται να μεριμνήσουν για τη σχετική ενημέρωση των μελών τους και ενδεχομένως τη δημοσίευση των πληροφοριών στα δελτία τους.

Επισημαίνουμε, ότι τυχόν ενδιαφερόμενοι Έλληνες επιχειρηματίες για διεθνείς διαγωνισμούς, διεθνείς εκθέσεις και επιχειρηματικές συνεργασίες που αναφέρονται στο Δελτίο μας, παρακαλούνται όπως επικοινωνούν απευθείας με τους μνημονευόμενους, κατά περίπτωση, αρμοδίους, για περισσότερες πληροφορίες. Παράλληλα, μπορούν να απευθύνονται και στο Γραφείο μας, το οποίο παραμένει στη διάθεσή τους για οποιαδήποτε επιπλέον πληροφορία που θα διευκόλυνε και θα ενίσχυε τις επιχειρηματικές τους προσπάθειες._

Ο Προϊστάμενος

Γεώργιος Επ. Τσοσούνης
Σύμβουλος Ο.Ε.Υ. Α'

ΔΕΛΤΙΟ

«ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ & ΕΜΠΟΡΙΟ ΣΤΗΝ ΒΟΣΝΙΑ ΚΑΙ ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ»

τεύχος Νο.4 (Απρίλιος 2022)

I. Η οικονομία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης

- Υιοθετήθηκε το Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2022-2024 της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης
- Συνεχίζεται η ανοδική πορεία των τιμών και η μείωση της αγοραστικής δύναμης των πολιτών

II. Επιχειρηματικές – Εμπορικές Ειδήσεις

A. Γενικές Ειδήσεις

- Συμφωνία για εισαγωγή στην ΒκΕ, σιτηρών από την Σερβία
- Εμπλοκή στην κατασκευή διεθνούς αεροδρομίου στην Σερβική Δημοκρατία της ΒκΕ
- Η Γερμανία αναστέλλει χρηματοδότηση έργων στην Σερβική Δημοκρατία της ΒκΕ

B. Διεθνείς Συμφωνίες – Συνεργασίες – Διαγωνισμοί

- Νέα στρατηγική της EBRD στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη
- Συνεισφορά Ιαπωνίας στο UNDP για την Βοσνία και Ερζεγοβίνη
  - Οικονομική και εμπορική διείσδυση Τουρκίας στην ΒκΕ

III. Διεθνείς Εκθέσεις

- Διεθνής εμπορική έκθεση Μόσταρ – Πολιτικές προεκτάσεις
- Πρόγραμμα Εκθέσεων

(Σύνταξη – Επιμέλεια : Γεώργιος Επ. Τοσούνης, Σύμβουλος ΟΕΥ Α')

I Η Οικονομία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης

➤ Υιοθετήθηκε το Δημοσιονομικό Πλαίσιο 2022-2024 της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης.

Το Συμβούλιο Δημοσιονομικών Υποθέσεων της ΒκΕ, μετά από πολλές αποτυχημένες προσπάθειες, υιοθέτησε, τελικά, το Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΔΠ) της χώρας για την περίοδο 2022-2024, κάνοντας, έτσι, ένα ακόμη βήμα προς την κατεύθυνση της υιοθέτησης και του Προϋπολογισμού του 2022. Το ΔΠ, περιλαμβάνει αύξηση της κατανομής των εσόδων από την έμμεση φορολόγηση, στους κρατικούς οργανισμούς και υπουργεία, που αποτελούσε και πάγιο αίτημα των εκπρόσωπων της Σερβικής Δημοκρατίας της ΒκΕ. Σύμφωνα με το ΔΠ, ο προϋπολογισμός των κρατικών οργανισμών για το 2022, αυξάνεται κατά 46,5 εκ. BAM (€23,77 εκ.) και αγγίζει πλέον το συνολικό ποσό των 1.076,6 εκ. BAM (€550,45 εκ.). Μετά από αυτή την εξέλιξη, το Υπουργείο Οικονομικών της ΒκΕ, έχει τη νομική βάση για την ολοκλήρωση του σχεδίου του κρατικού προϋπολογισμού και την υποβολή του στο Συμβούλιο Υπουργών, προκειμένου να εκκινήσει η διαδικασία υιοθέτησης. Αξίζει να σημειωθεί, ότι με την υιοθέτηση του ΔΠ, ο προϋπολογισμός θα μπορεί να προβλέπει την αύξηση των μισθών των δημοσίων και λοιπών υπαλλήλων στους κρατικούς οργανισμούς, οι οποίοι ήταν καθηλωμένοι στα ίδια επίπεδα για σχεδόν μια δεκαετία, όταν οι μισθοί των δημοσίων υπαλλήλων σε οργανισμούς και υπουργεία σε επίπεδο Οντοτήτων, αυξάνονταν κανονικά. Η πολυαναμενόμενη αύξηση, που έχει ήδη προεγκριθεί από το Συμβούλιο Δημοσιονομικών Υποθέσεων, θα τεθεί σε ισχύ, τον πρώτο μήνα μετά την υιοθέτηση του Προϋπολογισμού.

➤ Συνεχίζεται η άνοδος των τιμών και η μείωση της αγοραστικής δύναμης των πολιτών

Σύμφωνα με ανακοίνωση της Ομοσπονδίας Εμπορικών Ενώσεων της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, το κόστος του «καλαθιού της νοικοκυράς» για τον Μάρτιο 2022 διαμορφώθηκε στα 2.448 BAM (€1.1252), αυξημένο κατά 16% σε σχέση με τον αντίστοιχο μήνα του 2021. Το γεγονός δεν εκπλήσσει, δεδομένου ότι άνω του 50% του κόστους του καλαθιού αφορά σε τρόφιμα, 13% σε υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και 6% σε δαπάνες μεταφορών. Τα πλέον πρόσφατα στοιχεία πληθωρισμού (μηνός Φεβρουαρίου) δείχνουν ετήσια αύξηση 8,1% με την μεγαλύτερη αύξηση να σημειώνεται στα τρόφιμα και αναψυκτικά (13,3%) και στις μεταφορές (15,4%). Μείωση των τιμών κατά 7,1% παρατηρήθηκε στην ένδυση και υπόδηση. Εάν το κόστος του καλαθιού συγκριθεί με τον μέσο μισθό, ο οποίος για τον Φεβρουάριο τ.έ., υπολογίστηκε σε 1.059 BAM (€541,5), τότε γίνεται εμφανής η απώλεια αγοραστικής δύναμης. Σύμφωνα με εκτιμήσεις Εργατικών Σωματίων, ο μέσος μισθός μπορεί να καλύψει μόνο το 43,2% του κόστους του καλαθιού της νοικοκυράς. Η επίσημη ανακοίνωση για εθνικές εκλογές τον Οκτώβριο τ.έ., ώθησε τις εδώ Αρχές να εξαγγείλουν μέτρα αντιμετώπισης του πληθωρισμού, περιορίστηκαν όμως, για ευνόητους λόγους, μόνο σε ανακοινώσεις για αύξηση μισθών του δημοσίου τομέα. Στην Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης αναμένεται, μέχρι τον Ιούνιο, διψήφιος δείκτης πληθωρισμού. Την αύξηση των συντάξεων κατά 4% τον Ιανουάριο τ.έ., θα ακολουθήσει και νέα αύξηση 10%, καθώς και αύξηση των μισθών του δημοσίου, μέχρι τον Ιούλιο. Στην Ομοσπονδία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, η κυβέρνηση εξήγγειλε τον διπλασιασμό της συνηθισμένης αύξησης των συντάξεων. Συνεπώς, αναμένεται αύξηση των συντάξεων κατά 11% μέχρι τέλος του έτους.

II Επιχειρηματικές – Εμπορικές Ειδήσεις

A. Γενικές Ειδήσεις

- Η Κεντρική Εκλογική Επιτροπή ανακοινώνει τη διεξαγωγή εθνικών εκλογών

Ανακοινώθηκε από την Κεντρική Εκλογική Επιτροπή (Central Election Commission -CEC) της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης, η απόφασή της για διεξαγωγή εθνικών εκλογών στις 2 Οκτωβρίου 2022. Εντούτοις, η CEC, εφιστά την προσοχή στις αρμόδιες υπηρεσίες της χώρας ότι, εντός 15 ημερών από την ανακοίνωση, θα πρέπει να εξασφαλίσουν τα αναγκαία κονδύλια για την ομαλή διεξαγωγή της εκλογικής διαδικασίας. Σε διαφορετική περίπτωση η CEC θα προσφύγει στη δικαιοσύνη. Ο Πρόεδρος της Κεντρικής Εκλογικής Επιτροπής, κ. Suad Arnautovic, δήλωσε σχετικά ότι, έχει ήδη ζητηθεί συνάντηση με το Συμβούλιο Υπουργών της ΒκΕ και ελπίζει ότι τα αναγκαία χρήματα θα εγκριθούν εντός των χρονικών ορίων. Υπενθυμίζουμε ότι, η CEC έχει αποστείλει ήδη τρεις επιστολές στο Συμβούλιο Υπουργών, με τις οποίες ζητούσε την έγκριση ποσού 11,5 εκ. BAM (€5,88 εκ.) από τα αποθεματικά του Προϋπολογισμού, για τη διοργάνωση των εθνικών εκλογών, χωρίς όμως επιτυχία, ενώ και ο Πρόεδρος του Συμβουλίου Υπουργών, Zoran Tegeltija, έχει δηλώσει ότι, η έγκριση του Προϋπολογισμού δεν εξαρτάται από εκείνον. Σημειώνεται, επίσης, ότι ένα από τα επτά μέλη της Κεντρικής Εκλογικής Επιτροπής, ο Vlado Rogic, ψήφισε κατά της απόφασης διεξαγωγής των εκλογών, υποστηρίζοντας ότι, δεν πληρούνται οι νομικές προϋποθέσεις για «ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές». Με την απόφαση διεξαγωγής των εθνικών εκλογών, ξεκινούν επίσημα και οι προεκλογικές διαδικασίες που περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, τη συλλογή υπογραφών στήριξης για τους υποψηφίους των κομμάτων, την εγγραφή των ψηφοφόρων της διασποράς, την εκτύπωση των ψηφοδελτίων, τον καθορισμό των εκλογικών τμημάτων και τη στελέχωσή τους, κλπ. Οι εθνικές εκλογές αφορούν στην εκλογή των μελών του Τριμελούς Προεδρείου της ΒκΕ, των μελών του Κοινοβουλίου της ΒκΕ, των μελών της Βουλής της Ομοσπονδίας της ΒκΕ, των μελών της Βουλής της Σερβικής Δημοκρατίας της ΒκΕ, του Προέδρου και του Αντιπροέδρου της Σερβικής Δημοκρατίας και των μελών των Κοινοβουλίων των Καντονιών.

- Συμφωνία για εισαγωγή στην ΒκΕ, σιτηρών από την Σερβία

Με τα προβλήματα στο διεθνές εμπόριο που προκλήθηκαν από την Ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, να συνεχίζονται, η κυβέρνηση της ΒκΕ έχει επιδοθεί σε αγώνα δρόμου για τη διασφάλιση των αναγκαίων για τη λειτουργία της οικονομίας της, πρώτων υλών και αγροτικών πρωτογενών προϊόντων. Πρόσφατα, ο Υπουργός Εξωτερικού Εμπορίου και Οικονομικών Σχέσεων της ΒκΕ, Stasa Kosarac, συζήτησε με τον Σέρβο Υπουργό Γεωργίας, Δασών και Διαχείρισης Υδάτων, Branislav Nedimovic, τη δυνατότητα συνέχισης των σερβικών εξαγωγών σίτου, αραβοσίτου και σιμιγδαλιού στην ΒκΕ. Η συγκεκριμένη συνάντηση, ακολούθησε τις προηγούμενες συναντήσεις των Milorad Dodik, μέλους του Συλλογικού Προεδρείου της ΒκΕ, Zoran Tegeltija, Προέδρου του Συμβουλίου Υπουργών της ΒκΕ, και Ana Brnabic, Πρωθυπουργού της Σερβίας, που έγιναν στον απόηχο των δηλώσεων του Σέρβου Προέδρου, Aleksandar Vucic, ότι η ΒκΕ θα εξαιρεθεί από την πρόσφατη απόφαση της Σερβικής κυβέρνησης για προσωρινή απαγόρευση των βασικών αγροτικών αγαθών και απαραίτητων για τον πληθυσμό, αγροτικών προϊόντων τροφίμων. Σύμφωνα με δήλωση του Kosarac, η ΒκΕ έλαβε σαφή διαβεβαίωση από την κυβέρνηση της Σερβίας, ότι θα ληφθούν όλα τα απαραίτητα μέτρα ώστε η ΒκΕ να παραλάβει τις αναγκαίες για τον πληθυσμό της ποσότητες από τα προαναφερόμενα προϊόντα. Συνολικά, αναμένονται να εισαχθούν στην ΒκΕ, 196.145 τόνοι σιτηρών από την Σερβία. Σημειώνεται, ότι η Σερβία αποτελεί τον σημαντικότερο εμπορικό εταίρο της ΒκΕ, μετά την ΕΕ.

- Εμπλοκή στην κατασκευή του διεθνούς αεροδρομίου στην πόλη Τρέμπινιε της Σερβικής Δημοκρατίας της Βοσνίας.

Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πληροφορίες, σε εμπλοκή φαίνεται να οδηγείται η κατασκευή του διεθνούς αερολιμένα στην πόλη Τρέμπινιε της Σερβικής Δημοκρατίας της ΒκΕ (RS), παρά την αρχική συμφωνία που είχε επιτευχθεί μεταξύ των εμπλεκόμενων μερών και αρχών της ΒκΕ. Συγκεκριμένα, η Υπουργός Εξωτερικών της ΒκΕ, Bisera Turkovic, απέσυρε τη σχετική συγκατάθεσή της και απουσίασε από τη συνεδρίαση του Συμβουλίου Υπουργών, με αποτέλεσμα να μην εγκριθεί το αρχικά συμφωνηθέν Μνημόνιο Συνεργασίας ΒκΕ-Σερβίας, στο οποίο αποτυπώνονται οι όροι και επιχειρησιακές λεπτομέρειες κατασκευής του αεροδρομίου. Πρόκειται ασφαλώς για μια κίνηση «τακτική», αλλά και επίδειξης δύναμης, από την Υπουργό Εξωτερικών, με αποδέκτες το μέλος του Τριμελούς Συλλογικού Προεδρείου της ΒκΕ, Milorad Dodik, και την Σερβική Δημοκρατία της ΒκΕ. Υπενθυμίζεται ότι ο Dodik, ένθερμος υποστηρικτής του συγκεκριμένου έργου που θα

χρηματοδοτηθεί από την Σερβία, υπεραμύνεται της αυτόνομης πολιτειακής υπόστασης των Οντοτήτων και υποστηρίζει ότι η γη ανήκει στις Οντότητες που απαρτίζουν την ΒΚΕ και όχι στο κράτος της ΒΚΕ. Όμως, βάσει απόφασης του Συνταγματικού Δικαστηρίου της ΒΚΕ, η δασική περιουσία αποτελεί ιδιοκτησία του κράτους και όχι των Οντοτήτων. Συνεπώς, η RS δεν έχει αρμοδιότητα για λήψη αποφάσεων που αφορούν σε χρήση κρατικής περιουσίας. Εξάλλου, δεδομένου ότι το προαναφερθέν Μνημόνιο αφορά σε συνεργασία μεταξύ δύο κρατών, θα πρέπει να εγκριθεί από το Συμβούλιο Υπουργών της ΒΚΕ και να υπογραφεί, σε κρατικό επίπεδο, από τον πρόεδρο του Συμβουλίου, Zoran Tegeltija. Οι Σέρβοι της ΒΚΕ, κατηγορούν την Τυρκονία, ότι με τις ενέργειές της λειτουργεί εις βάρος της Σερβικής Οντότητας, αλλά και του συνόλου του κράτους. Ο Υπουργός Επικοινωνιών και Μεταφορών της ΒΚΕ, Vojin Mitrovic, δήλωσε, ότι με την εξέλιξη αυτή, η όλη διαδικασία παρατείνεται χρονικά, αλλά δεν ακυρώνεται και εμφανίστηκε σίγουρος για την υλοποίηση του έργου.

- Η Γερμανία αναστέλλει χρηματοδότηση έργων στην Σερβική Δημοκρατία της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης

Η κυβέρνηση της Γερμανίας αποφάσισε την αναστολή της χρηματοδότησης τεσσάρων έργων στην Σερβική Δημοκρατία της ΒΚΕ (RS), συνολικού ύψους €105 εκ. Στη σχετική επιστολή που η Γερμανική κυβέρνηση απέστειλε στο Υπουργείο Εξωτερικών της ΒΚΕ, αναφέρεται ότι, η χρηματοδότηση των έργων ανακαίνισης του υδροηλεκτρικού εργοστασίου στην πόλη Trebinje, του αιολικού πάρκου στην πόλη Hrgud και του σταθμού επεξεργασίας και καθαρισμού υδάτων στην πόλη Gradiska, αναστέλλεται μέχρι την ανάκληση των αποφάσεων της 10^{ης} Δεκεμβρίου 2021 και 10^{ης} Φεβρουαρίου 2022, του Κοινοβουλίου της RS και την επιστροφή των πολιτικών της RS στα κρατικά όργανα. Επισημαίνουμε ότι, ο εδώ τύπος, αναφέρεται εκτενώς στην ανωτέρω απόφαση της Γερμανίας, ως «κυρώσεις κατά της RS για τις αποσχιστικές της τάσεις», ενώ γίνεται παραλληλισμός με την απόφαση της ΕΕ για μείωση της χρηματοδότησης της RS και τις κυρώσεις που επέβαλε το Ην. Βασίλειο εναντίον των πολιτικών ηγετών της RS, Millorad Dodik και Zeljka Cvijanovic.

B. Διεθνείς Συμφωνίες – Συνεργασίες – Διαγωνισμοί

- Νέα στρατηγική της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Ανασυγκρότησης και Ανάπτυξης (EBRD) στην Βοσνία και Ερζεγοβίνη

Το ΔΣ της EBRD, για την περίοδο 2022-2027 υιοθέτησε νέα επενδυτική στρατηγική για την ΒΚΕ. Η νέα στρατηγική, θέτει νέες προτεραιότητες για την Τράπεζα, μεταξύ των οποίων: α) η ενίσχυση του ιδιωτικού τομέα μέσω της περαιτέρω κατάρτισης του εργατικού δυναμικού και της ψηφιοποίησης της αγοράς, β) η γεφύρωση του κενού στα βασικά έργα υποδομών, μέσω βελτίωσης της διαχείρισής τους και της ενσωμάτωσής τους σε περιφερειακό επίπεδο, και γ) η ενίσχυση της ενεργειακής διαφοροποίησης, μέσω της αποκαρβονοποίησης και της μετάβασης σε πηγές ενέργεια χαμηλού άνθρακα. Η απόφαση για αλλαγή στρατηγικής, ελήφθη μόλις πρόσφατα, λίγες μέρες πριν την προγραμματισμένη μεταξύ 11-12 τρέχ., επίσκεψη στην ΒΚΕ, του Αντιπροέδρου της EBRD, Mark Bowman, ο οποίος με δήλωσή του, επιβεβαίωσε το ενδιαφέρον της Τράπεζας για τη χώρα. Επισημαίνοντας τον στρατηγικό ρόλο της EBRD, ο Bowman, πρόσθεσε ότι πέραν των μεγάλων έργων υποδομών που χρηματοδοτεί η Τράπεζα, όπως για παράδειγμα η κατασκευή του ευρωπαϊκού αυτοκινητόδρομου Vc, οι δραστηριότητες της Τράπεζας επεκτείνονται και στην πράσινη ανάπτυξη. Ήδη, πέντε πόλεις της ΒΚΕ έχουν συμπεριληφθεί στο πρόγραμμα «Πράσινες Πόλεις», ενώ η Τράπεζα προτίθεται να επενδύσει σε πράσινες υπηρεσίες και πράσινες συγκοινωνίες. Υπενθυμίζεται ότι, τα τελευταία 25 χρόνια, η Τράπεζα έχει διαθέσει συνολικά €2,88 δισεκ. για υλοποίηση 200 επενδύσεων στη χώρα, ενώ μεταξύ 2020 και 2021, το συνολικό ποσό των επενδύσεων της EBRD στην ΒΚΕ ξεπέρασε τα €300 εκ. Για το 2022, η EBRD προτίθεται να αυξήσει τη χρηματοδότησή της σε έργα δημοσίων υποδομών, όπως η βελτίωση των δημόσιων μέσω μεταφοράς και η βελτίωση της ποιότητας του πόσιμου νερού, ενώ σημαντική θα είναι και η συνεισφορά της στις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Ακολούθως, αναμένεται η υπογραφή χρηματοδοτικής σύμβασης μεταξύ της EBRD και της τοπικής εταιρείας διανομής ενέργειας «Transco», με σκοπό την ενίσχυση της ενεργειακής συνδεσιμότητας και της δυνατότητας για μετάβαση σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

- Συνεισφορά Ιαπωνίας στο UNDP για την Βοσνία και Ερζεγοβίνη

Η Ιαπωνική κυβέρνηση, συνεχίζοντας την πολιτική της ήπιας προσέγγισης, συνεισέφερε, μέσω του Προγράμματος των Ηνωμένων Εθνών για την Ανάπτυξη (UNDP), ποσό ύψους 1,87 εκ. δολ. ΗΠΑ, για την επίτευξη των κλιματικών στόχων της Βοσνίας και Ερζεγοβίνης. Με την χρηματική αυτή ενίσχυση, η Ιαπωνία καθίσταται ο σημαντικότερος εταίρος για το επόμενο στάδιο της πρωτοβουλίας «Climate Promise: From Commitment to Influence» του UNDP. Η συνεισφορά της Ιαπωνίας θα ενισχύσει τις προσπάθειες απεξάρτησης της ΒκΕ από τα ορυκτά καύσιμα, μέσω ενός «δίκαιου» όπως χαρακτηρίζεται, μηχανισμού μετάβασης. Αρμόδιος φορέας υλοποίησης από πλευράς ΒκΕ, είναι το Υπουργείο Εξωτερικού Εμπορίου και Οικονομικών Σχέσεων, το οποίο θα καταρτίσει στρατηγική με τίτλο "Fair Transition for All" και η οποία θα αφορά στην αποκαρβονοποίηση των περισσότερο εξηρημένων από τον άνθρακα, βιομηχανιών της χώρας, δηλαδή, των βιομηχανιών παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας, χάλυβα και τσιμέντου. Επίσης, περίπου 20 μικρομεσαίες επιχειρήσεις θα λάβουν χρηματοδότηση για την αποκαρβονοποίησή τους. Τονίζεται ότι η ΒκΕ, έχει δεσμευθεί για τη μείωση των ατμοσφαιρικών ρύπων της κατά 33,2% μέχρι το 2030 και κατά 66% μέχρι το 2050 σε σχέση με τα επίπεδα ρύπων του 1990.

- Οικονομική και εμπορική διείσδυση Τουρκίας στην ΒκΕ

Στο πλαίσιο των προσπαθειών της για ενίσχυση της πολιτικής και οικονομικής της διείσδυσης στην ΒκΕ, αλλά και γενικότερα στα Δυτικά Βαλκάνια, η Τουρκία, εκμεταλλεόμενη την κρίση που ξέσπασε από τον πόλεμο Ουκρανίας-Ρωσίας, και την συνακόλουθη έλλειψη προϊόντων, αλλά και αύξηση των τιμών σε πολλά αγαθά, εμφανίζεται, με κάθε ευκαιρία ως «σωτήρας» για τη χώρα. Εκμεταλλεόμενη, επίσης, τις ανάγκες της ΒκΕ σε αγαθά, επενδύσεις και αναπτυξιακή βοήθεια, και χρησιμοποιώντας ως όχημα το μουσουλμανικό στοιχείο της ΒκΕ, δε χάνει ευκαιρία να αναδείξει και ενισχύσει την παρουσία της. Από την πλευρά της η ΒκΕ, με τα γνωστά προβλήματά της, είναι χώρα που διψάει για διεθνείς συνεργασίες και αναγνώριση. Συνεπώς, όχι απλώς αποδέχεται, αλλά και προσβλέπει στην προσέγγιση της Τουρκίας. Δεν είναι τυχαίο εξάλλου ότι, οι σχέσεις ΒκΕ-Τουρκίας χαρακτηρίζονται από εδώ πολιτικούς, ως «extremely friendly». Η Τουρκία, αντιλαμβανόμενη την ανάγκη της ΒκΕ σε λιπάσματα, η τιμή των οποίων έχει αυξηθεί κατά 300% σε σχέση με το προηγούμενο έτος, ενέκρινε την εξαγωγή στην ΒκΕ 30.000 τόνων λιπασμάτων για αγροτική χρήση. Δεδομένης, εξάλλου, της διμερούς Συμφωνίας Ελευθέρου Εμπορίου ΒκΕ-Τουρκίας, η εισαγωγή των τουρκικών λιπασμάτων θα γίνει απρόσκοπτα και άνευ δασμών. Η συγκεκριμένη κίνηση της Τουρκίας, να εκμεταλλευτεί την πρόσφατη διακοπή προμήθειας λιπασμάτων των χωρών CEFTA αλλά και γενικότερα των χωρών της ΕΕ, αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα των επιδιώξεών της, όπως τις σκιαγραφήσαμε ανωτέρω. Παρενθετικά σημειώνουμε ότι, η Ρωσία, ο μεγαλύτερος εξαγωγέας λιπασμάτων παγκοσμίως, αδυνατεί να προβεί σε άμεσες σχετικές εξαγωγές, εξαιτίας των οικονομικών κυρώσεων που έχει επιβάλλει η Δύση, τις οποίες, όμως, δεν ακολουθεί η Τουρκία. Η Τουρκία, κατατάσσεται στην 11^η θέση των σημαντικότερων ξένων επενδυτών στην ΒκΕ και στην 7^η θέση των σημαντικότερων εμπορικών εταίρων της ΒκΕ. Περίπου 3% των συνολικών εισαγωγών της ΒκΕ προέρχεται από την Τουρκία, ενώ 5,3% των εξαγωγών της, κατευθύνεται προς την Τουρκία. Σημειώνεται, επίσης, ότι κύριος μοχλός της τουρκικής οικονομικής και επενδυτικής παρουσίας στην ΒκΕ, αποτελεί η Τράπεζα Ziraat Bank η οποία διαθέτει ευρύ δίκτυο υποκαταστημάτων σε όλη τη χώρα, εκ των οποίων 16 στην πόλη του Σεράγεβο και 8 στην Μπάνια Λούκα. Η συγκεκριμένη τράπεζα συνεργάζεται στενά με την, ισλαμικών συμφερόντων, Bosna International Bank, για την παροχή δανείων σε μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις, στις οποίες, εκτός των οικονομικών, επιβάλλονται και θρησκευτικοί όροι. Μέτοχοι στην Bosna International Bank είναι οι: Islamic Development Bank, Dubai Islamic Bank και Abu Dhabi Islamic Bank. Συμπληρώνουμε ότι, οι δύο προαναφερθείσες τράπεζες, αποτελούν τους διοργανωτές και κύριους υποστηρικτές του Επενδυτικού Συνεδρίου «Sarajevo Business Forum» που διοργανώνεται σε ετήσια βάση και διαφημίζεται ως το σημαντικότερο οικονομικό γεγονός στην Βοσνία – Ερζεγοβίνη. Στο συγκεκριμένο φόρουμ παρευρίσκονται κάθε χρόνο υψηλόβαθμοι εκπρόσωποι της τουρκικής πολιτικής ηγεσίας (στο παρελθόν έχει παρευρεθεί και ο ίδιος ο Ερντογάν) και πολυάριθμοι εκπρόσωποι επιχειρηματικών φορέων. Πέραν των ανωτέρω, η Τουρκία συντηρεί την εικόνα, που προβάλλεται και από τα

μέσα ενημέρωσης, ότι αποτελεί την μεγαλύτερη χορηγό αναπτυξιακής και ανθρωπιστικής βοήθειας προς την ΒΚΕ. Την άποψη αυτή έχει καταφέρει να εμφυτέψει στην κοινή γνώμη, ειδικά των πολιτών της Ομοσπονδίας της ΒΚΕ, η πλειονότητα των οποίων είναι μουσουλμάνοι. Με μοχλό την Τουρκική Αναπτυξιακή Επιχείρηση (ΤΙΚΑ)η Τουρκία, από το 1995 κι έθθεν, έχει υλοποιήσει πάνω από 900 έργα και προγράμματα, των οποίων το συνολικό ύψος υπερβαίνει τα 82 εκατ. δολ. ΗΠΑ. Οι δραστηριότητές της, στρέφονται κυρίως στους τομείς της εκπαίδευσης, της υγείας, της γεωργίας και της κτηνοτροφίας, αλλά και στην ανάπτυξη του τουρισμού και την διατήρηση της «κοινής πολιτιστικής και ιστορικής κληρονομιάς». Επίσης, οι δύο χώρες έχουν συμφωνήσει, από τον Μάρτιο 2021, στην κατασκευή, του εντός της ΒΚΕ σκέλους, του αυτοκινητοδρόμου Βελιγραδίου-Σεράγεβου, με τουρκική χρηματοδότηση. Το έργο έχει αναλάβει η τουρκική κατασκευαστική «Tasjari». Εν κατακλείδι, η Τουρκική διείσδυση στην ΒΚΕ έχει βρει πρόσφορο έδαφος, κυρίως λόγω των καλών σχέσεων με τους Βοσνιακούς (Μουσουλμάνους), έναν εκ των τριών συστατικών λαών της χώρας, με τους οποίους υπάρχουν ιστορικοί δεσμοί και αρκετά κοινά, ιδίως στο θρησκευτικό και πολιτιστικό τομέα. Τουρκικοί φορείς, εδώ και αρκετά χρόνια, με οργανωμένο τρόπο, χρηματοδοτούν πολλά έργα στην ΒΚΕ, δίνοντας προτεραιότητα σε αυτά που διατηρούν ζωντανό το οθωμανικό και ισλαμικό στοιχείο. Φροντίζουν για την εκμάθηση και διάδοση της τουρκικής γλώσσας, τόσο στη μέση όσο και στην ανώτατη εκπαίδευση, και προβάλλουν την δική τους άποψη για τα διεθνή ζητήματα, μέσω των ΜΜΕ που ελέγχουν. Τη δική τους σημασία άλλωστε έχουν οι συχνές ανταλλαγές επισκέψεων σε υψηλό πολιτικό επίπεδο, μεταξύ των δύο χωρών, οι καθημερινές απευθείας αεροπορικές συνδέσεις, η στρατιωτική τους συνεργασία και η εύρωστη Βοσνιακή ομογένεια στην Τουρκία.

III Διεθνείς Εκθέσεις

Διεθνής εμπορική έκθεση Μόσταρ – Πολιτικές προεκτάσεις

Στο πλαίσιο συμμετοχής της Ουγγαρίας ως τιμώμενης χώρας στην 23^η Διεθνή Εμπορική Έκθεση στο Μόσταρ (International Trade Fair Mostar, 5-9 Απριλίου 2022) και στον απόηχο της εκλογικής νίκης της κυβέρνησης Όρμπαν, ο Ούγγρος Υπουργός Εξωτερικών και Εμπορίου της Ουγγαρίας, Peter Szijjarto (Σιγιάρτο), εγκαινιάζοντας την έκθεση, δήλωσε, ότι η συμμετοχή 24 ουγγρικών εταιρειών, επιβεβαιώνει την πρόθεση και δέσμευση της ουγγρικής κυβέρνησης για περαιτέρω ενίσχυση της διμερούς οικονομικής, εμπορικής και επενδυτικής συνεργασίας μεταξύ ΒΚΕ-Ουγγαρίας. Πρόσθεσε, ότι η Ουγγαρία επιδιώκει την ανάπτυξη σταθερότητας στην ευρύτερη περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων και υποστηρίζει ένθερμα την ένταξη των χωρών αυτών στην ΕΕ. Άσκησε έντονη κριτική στην ΕΕ, την οποία κατηγόρησε ότι υπέπεσε σε «στρατηγικό λάθος» με την μη επίσπευση των διαδικασιών ένταξης των χωρών των Δ. Βαλκανίων και ενώπιον της Πρωθυπουργού της Σερβίας, Ana Brnabic, επανέλαβε γνωστή θέση Ουγγαρίας για ένταξη της Σερβίας στην ΕΕ. Ειδικά για την ΒΚΕ τόνισε, ότι πρέπει άμεσα να της αποδοθεί καθεστώς υποψήφιας χώρας. Επανέλαβε, ότι η Ουγγαρία διαφωνεί με την επιβολή κυρώσεων από την ΕΕ στην Σερβική Δημοκρατία της ΒΚΕ και στον ηγέτη του κόμματος SNSD και μέλος του Τριμελούς Προεδρείου της ΒΚΕ, Milorad Dodik, εξαιτίας των προθέσεων του για αποχώρηση από τους κρατικούς θεσμούς, τονίζοντας ότι υπάρχουν προσφορότερα και αποδοτικότερα εργαλεία πολιτικής, όπως οι διαβουλεύσεις και ο διάλογος. Αναφερόμενος στις σχέσεις μεταξύ Κροατών της ΒΚΕ και Ουγγαρίας, χαρακτήρισε «φίλο της Ουγγαρίας» τον Πρόεδρο του κόμματος HDZ των Κροατών της ΒΚΕ και πρόεδρο της Βουλής των Λαών, Dragan Čović και συμπλήρωσε ότι η ουγγρική κυβέρνηση υποστηρίζει την άσκηση όλων των δικαιωμάτων των Κροατών της ΒΚΕ, τα οποία προστατεύονται από τις ισχύουσες διεθνείς συμφωνίες. Εντούτοις, η επίσκεψη Szijjarto, οι δηλώσεις του, οι γενικότερες θέσεις της Ουγγαρίας και η επανεκλογή Orban, δεν αντιμετωπίστηκαν θετικά από όλο το πολιτικό φάσμα της χώρας. Ένα μέρος του πληθυσμού δεν έχει πειστεί για τις φιλικές διαθέσεις της Ουγγαρίας. Καυστικός ήταν στην κριτική του ο εκπρόσωπος του κόμματος των Βοσνιακών SDA, Semsudin Mehmedovic, που χαρακτήρισε ως «επαίσχυντη έκθεση του Putin» τη Διεθνή Έκθεση στο Μόσταρ και ζήτησε από τον Szijjarto να ενημερωθεί για τα γεγονότα στην Buca, στην Srebrenica και στο Vukovar. Πρόσθεσε ότι «με την πολιτική τους, οι Όρμπαν και Σιγιάρτο, δίνουν σήμα στον Putin να εισβάλλει σε Γεωργία, Μολδαβία, Πολωνία, Φιλανδία και

Βαλκάνια». Με τις πρόσφατες εξελίξεις, την ρωσική εισβολή στην Ουκρανία και την επανεκλογή Όρμπαν στην Ουγγαρία, επανήλθαν έντονα στο εδώ πολιτικό προσκήνιο, οι στενές σχέσεις Ουγγαρίας-Ρωσίας, RS-Σερβίας, Σερβίας-Ρωσίας και Ουγγαρίας-RS. Ο συσχετισμός είναι προφανής και η συνεχιζόμενη αντιπαλότητα ΕΕ-Ουγγαρίας (υπενθυμίζεται ότι ο Όρμπαν στην μετεκλογική επινίκια ομιλία του συμπεριέλαβε στους πολιτικούς του αντιπάλους τους «γραφειοκράτες των Βρυξελλών»), ενισχύει την άποψη ότι Ουγγαρία, Σερβία, Ρωσία και Σερβική Δημοκρατία της ΒκΕ έχουν σχηματίσει άτυπο αλλά ενιαίο μέτωπο. Εξάλλου, η Ουγγαρία ποτέ δεν έκρυψε την αντίθεσή της στην επιβολή κυρώσεων από την ΕΕ στην Ρωσία, και δεδομένου ότι η Ουγγαρία εισάγει από την Ρωσία το 85% των αναγκών σε φυσικό αέριο και το 65% των αναγκών της σε πετρέλαιο, ενδεχομένως να μην στηρίξει τις κυρώσεις της ΕΕ εναντίον της Ρωσίας, στον ενεργειακό τομέα.

Πρόγραμμα Εκθέσεων

11th Sarajevo Business Forum 2022 (Sarajevo, 11-12/5/2022), [https://www.sarajevobusinessforum.com/en/Business and Investment Conference](https://www.sarajevobusinessforum.com/en/Business%20and%20Investment%20Conference).

TOURISM AND ECOLOGY FAIR 2022 (Lukavac, 5-7/5/2022), www.lukavacki-sajam.com
20th International Fair of Tourism and Ecology.

SARAJEVO INDUSTRY FAIR SIF-2022 (Sarajevo, 13-15/5/2022), www.sarajevo4walls.ba
1st International Industry Fair

GRAPOS - EXPO 2022 (Gracanica, 17-20/5/2022), www.graposexpo.com.ba
International Fair of Entrepreneurship and Crafts

FAIR OF ECONOMY, AGRICULTURE & TOURISM 2022 (PRNJAVOR, 19-20/5/2022), www.rsconsultingandtrade.com
Regional Fair of Economy, Agriculture and Tourism

CHILDREN'S FAIR BANJA LUKA 2022 (Banja Luka, 28-29/5/2022), www.rsconsultingandtrade.com
3rd Children's Fair

Αποποίηση Ευθύνης

Όλα τα στοιχεία που παρέχονται από το Γραφείο Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων (ΟΕΥ), προέρχονται από αξιόπιστες πηγές της χώρας διαπίστευσης. Τα στοιχεία αυτά δίδονται αυτούσια και καλόπιστα στους ενδιαφερομένους, με σκοπό την αρτιότερη πληροφόρησή τους. Στόχος του Γραφείου ΟΕΥ είναι η παροχή όσο το δυνατόν ακριβέστερης, πληρέστερης και πιο επικαιροποιημένης πληροφόρησης. Εντούτοις, η ευθύνη για τη χρήση των πληροφοριών αυτών, βαρύνει αποκλειστικά τους χρήστες.